

ODLIČAN DOPRINOS ODBORA UDRUŽENJA PRIVREDNE KOMORE NA IZRADI MAPE PUTA CRNE GORE KA CIRKULARNOJ EKONOMIJI

UKLJUČITE SE I VI!

mapa puta
crne gore ka cirkularnoj ekonomiji
roadmap
towards circular economy in montenegro

Privredna komora Crne Gore je uz podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori inicirala i realizuje aktivnosti čiji je cilj podrška privrednom sektoru na putu tranzicije na poslovni model cirkularne ekonomije. U toku je proces izrade Mape puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji, koja bi trebala da služi kao inicijalni dokument za pružanje podrške crnogorskoj privredi u njihovim cirkularnim poduhvatima. Sektor malih i srednjih preduzeća je vodeći nosilac promjena. Uz koordinisane regulatorne aktivnosti donosioca odluka, infrastrukturne projekte i otvoreni dijalog sa privredom na temu povećanja konkurentnosti privrede kroz politike održivosti i principe cirkularne ekonomije, može se pretpostaviti da će tranzicija biti uspješna.

U četvrtak, 16. septembra 2021. godine Privredna komora Crne Gore je organizovala radionicu sa sekretarima i predstavnicima odbora udruženja Privredne komore. Radionica se sastojala iz više cjelina: predstavljanje projekta „Razvoj Mape puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji“, predstavljanje vodećeg primjera dobre prakse – kompanije „Porto Montenegro“, koja je u okviru svog sistema organizovala cirkularno poslovanje u pojedinim procesima i poslovanje bez otpada sa akcentom na zaštitu morskog dobra, kao i rad u grupama sa fokusom na identifikaciju prilika za privredni sektor koje tranzicija ka cirkularnoj ekonomiji donosi u Crnoj Gori te prezentovanje zaključaka i rezultata do kojih se na taj način došlo.

Interaktivni rad sa sekretarima i predstavnicima odbora bio je vrlo konstruktivan i podrazumijevao je aktivnosti u okviru četiri radne grupe, na kojima su sa facilitatorima diskutovali o mogućnostima i potencijalima za tranziciju.

Ovaj način rada za rezultat je imao dobijanje značajnih informacija za dalji razvoj dokumenta, tj. opštih zaključaka da postoji potencijal u Crnoj Gori za sljedeće:

1. Razvoj industrijske simbioze između sektora,
2. Unapređenje upravljanja otpadom kroz posebne tokove i podizanje procenata reciklaže,
3. Korištenje alternativnih izvora energije u proizvodnim procesima,
4. Modernizaciju tradicionalnih industrija kroz upotrebu novih tehnoloških procesa, digitalizaciju i dekarbonizaciju,
5. Upotrebu otpada u građevinske svrhe i edukaciju o potencijalima građevinskog sektora u kontekstu cirkularne ekonomije,
6. Korištenje lizing proizvoda umjesto prodaje u određenim oblastima,
7. Podršku tranziciji kroz propise i podsticajne mjere,
8. Korištenje otpada kao sirovina (nusproizvod) i da u tome značajno mogu pomoći digitalni alati,
9. Štednju u toku proizvodnih procesa,
10. Prenamjenu otpada od hrane u trgovini i usmjeravanje i razvijanje procesa za proizvodnju hrane za životinje ili druge procese,
11. Promociju ekonomije dijeljenja i održivi transport,
12. Promociju kupovine lokalnih proizvoda,
13. Promociju potencijalno rastuće drvne industrije, ali kroz izradu finalnih proizvoda,
14. Razvoj potencijala regionalne saradnje u svim sektorima,
15. Edukaciju i podizanje svijesti u vezi sa cirkularnom ekonomijom.

U procesu tranzicije i kreiranju Mape puta ka cirkularnoj ekonomiji vrlo su značajni podaci, iskustva i izazovi sa kojima se suočava privreda. Zbog toga ovim putem Vas, kao predstavnika privrednog subjekta, pozivamo da proverite koliko je vaše preduzeće cirkularno tako što ćete popuniti kratki test samoprocjene cirkularnosti i time dati svoj doprinos procesu izrade Mape puta Crne Gore ka cirkularnoj ekonomiji. Za popunjavanje ovog upitnika biće Vam potrebno pet minuta.

MOLIMO VAS POPUNITE UPITNIK NA OVOM LINKU!

Cirkularna ekonomija podržava inovativne i efikasne načine proizvodnje pri čemu je prevencija stvaranja otpada ključna, a ako dođe do stvaranja otpada treba pronaći inovativno rješenje da se od otpada stvori kvalitetan resurs koji se može koristiti. Od resursne efikasnosti lokalna privreda može pronaći načine za podizanje kvaliteta i vrijednost proizvoda primjenom novih čistih tehnologija zasnovanih na eko-menadžmentu i EMAS šemama. Cirkularna ekonomija daje priliku investitorima i privrednicima da se istaknu na tržištu tako što će zadovoljiti potrebe kupaca i tržišta kombinovanjem: postojećih resursa, dizajna, čistih tehnologija, digitalizacije za potrebe (lokalnih) lanaca vrijednosti, imajući u vidu i otisak koji ostavljaju u prirodi u procesu proizvodnje. Tranzicija ka cirkularnoj ekonomiji daje mogućnost da se istaknu privredni predvodnici koji već imaju viziju budućnosti održivog proizvoda imajući u vidu, pored profita, i očuvanje resursa i smanjenje zagađenja i negativnog ekološkog uticaja. Preduslov za poslovanje po modelu cirkularne ekonomije nije veličina preduzeća ili visina profita i kapacitet za investicijama, već je to način razmišljanja i ideja o unaprijeđenom načinu proizvodnje kroz cirkularni dizajn i optimizaciju resursa u procesima proizvodnje. Zbog toga u novom konceptu ekonomije nema gotovih finalnih rešenja, već matriksa i principa koji omogućavaju razvoj konkurentnosti privrede kreiranjem novih vrijednosti proizvoda i usluga koje ne doprinose samo ostvarenju profita već i daju doprinos boljitku cijelog društva i očuvanju životne sredine.

Naredni koraci u procesu pripreme Mape puta biće usmjereni ka identifikovanju privrednih grana koje imaju najveći potencijal da transformišu svoje poslovanje na cirkularne prakse i time služe kao primjer pozitivne prakse za ostatak privrede. Kriteriji za odabir privrednih grana biće bazirani na prikupljenim informacijama od privrednih subjekata preko ankete i intervjua koji će se sprovesti tokom mjeseca oktobra 2021. godine. Ideja je da su privredni subjekti aktivno uključeni u svim fazama kreiranja Mape puta kako bi finalni dokument bio što svrsishodniji i praktičniji u periodu tranzicije, od značajne pomoći privredi u budućnosti ali i donosiocima odluka za kreiranje jasnih smjernica i preduzimanja konkretnih narednih koraka.

Zašto je cirkularna ekonomija prilika za jačanje konkurentnosti?